DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2020.19>

УДК [342.9:343.98] (477)

Д. О. Давиденко,

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу аспірантури та докторантури Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9124-9511>,

e-mail: davidenko.dasha@ukr.net

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДІАЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СУДОВО-ЕКСПЕРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Розглянуто основні напрями розвитку процедури медіації в Україні відповідно до чинного законодавства та її перспективи в адміністративному процесі. Схарактеризовано наявний стан медіації в Україні. Досліджено спірні аспекти чинного законодавства, зокрема напрями вдосконалення проекту Закону України «Про медіацію». Визначено перелік проблем введення медіації в адміністративному процесі, які розподілено на групи. Надано рекомендації щодо шляхів подолання цих проблем, що сприятиме поступовому переходу до медіації як альтернативного способу розв'язання спорів. Визначено аспекти впливу «узаконованої» медіації на діяльність судового експерта як учасника судового розгляду. Розглянуто закордонний досвід медіації, який слід брати до уваги в сучасній практиці мирного врегулювання спорів.

Ключові слова: медіація, адміністративний процес, альтернативний спосіб врегулювання конфлікту, спір, медіатор, суддя, позасудовий розгляд, судово-експертна діяльність.

Постановка наукової проблеми. Останніми роками проблема врегулювання спорів в досудовому порядку є популярною темою для обговорення фахівцями у різних галузях права, зокрема в адміністративному. Зацікавленість цим питанням обумовлена підвищеною напруженістю судів в адміністративних процесах та необхідністю їх розвантаження; значними фінансовими витратами, що їх супроводжують, суспільною необхідністю наявних альтернативних форм розв'язання спорів. З огляду на це, проблеми введення в дію процедури медіації та її узаконення в усіх видах права потребують нагального розв'язання. До того ж актуальність дослідження щодо розв'язання цього питання підтверджено наявним резонансним законопроектом про медіацію й пильною увагою громадськості та фахівців, що знаходить своє вираження в обговореннях на наукових заходах. Також варто зауважити, що зміни в процедурі медіації матимуть певний вплив на суміжні сфери (наприклад, судово-експертну діяльність), а це, зі свого боку, підвищить потребу в розвитку медіації.

Аналіз основних досліджень і публікацій. 2018 р. на засіданні круглого столу Верховного Суду України за темою «Медіація та адміністративний суд: дискусійні аспекти»¹ обговорено питання необхідності запровадження судді-медіатора в адміністративному процесі. Роком пізніше там само й за тією самою темою відбулися фахові дискусії щодо розмежування медіації та процесу врегулювання спорів за участі судді². 2019 р. С. О. Корінний³ захистив дисертацію за темою впровадження медіації в адміністративний процес України, де наголосив на необхідності формування інституту медіації для розв'язання адміністративних спорів. Окрім того, явище медіації в Україні також вивчали О. Д. Сидельніков⁴, Н. В. Боженко⁵, Т. І. Шинкар⁶ та ін. У судово-експертній діяльності медіація є інноваційним процесом, який науковці досліджують не часто та лише з огляду на повноваження експерта з права як учасника судового процесу, визначеного у ГПК та КАСУ. Усі теоретичні та практичні доробки з питання медіації в адміністративному судочинстві України є актуальними, але суперечними та неоднозначними через брак правового забезпечення медіації, відсутність системного підходу до процедури медіації, недостатню ефективність апробованих практик.

Мета статті. Розроблення теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо основних напрямів перспективного впровадження медіації в адміністративний процес і можливих результатів цього для судово-експертної діяльності України.

Викладення основного матеріалу дослідження. *Медіація* — вид альтернативного врегулювання суперечок із залученням посередника (медіатора), який допомагає сторонам конфлікту налагодити процес комунікації і проаналізувати конфліктну ситуацію так, щоб вони самі змогли обрати той варіант рішення, який би задовільнив інтереси й потреби всіх учасників конфлікту⁷. Явище медіації не є інноваційним поняттям для України та має власні етапи провадження. Ще 2007 р. за програмами Європейської

¹ Сидоренко Д. Медіація в адміністративному процесі: в чому проблема?//*Юридична Газета online*. 2018. 23 жовт. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/events/mediaciya-v-administrativnomu-procesi-v-chomu-problema.html> (дата звернення: 16.06.2020).

² Там само.

³ Корінний С. О. Впровадження медіації в адміністративний процес України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Ужгород, 2019. 20 с.

⁴ Сидельніков О. Д. Інститут примирення сторін в адміністративному судочинстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2017. 20 с.

⁵ Боженко Н. В. Медіація як один із засобів врегулювання адміністративних спорів: теоретико-історичний аспект//*Право.ua*. 2017. №. 1. С. 95—98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pravo_2017_1_19 (дата звернення: 16.06.2020).

⁶ Шинкар Т. І. Зарубіжний досвід правового забезпечення медіації та можливість його використання в Україні//*Наше право*. 2016. № 2. С. 54—58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2016_2_11 (дата звернення: 16.06.2020).

⁷ Про медіацію: проєкт Закону України від 17.12.2015 р. № 3665. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=3665&skl=9 (дата звернення: 16.06.2020).

комісії та Ради Європи з покращення діяльності судової гілки влади в Україні проводили підготовку суддів-медіаторів¹. Широкого застосування цих компетентностей не відбулось, хоча головною метою програми було впровадження медіації як альтернативного способу розв'язання спорів у межах чинного на той час Кодексу адміністративного судочинства України (КАСУ). Підписана Україною 2014 р. Угода про асоціацію з Європейським Союзом² передбачає посилення співпраці у сфері правосуддя, зважаючи на права людини, для забезпечення верховенства права та дає нові можливості до розвитку медіації. У рекомендаціях країн Європейського Союзу це верховенство повинно охоплювати як судові, так і позасудові методи врегулювання спорів. З огляду на євроінтеграційні процеси, спрямовані на покращення українського судочинства, певна робота щодо впровадження медіації відбувається, але до сьогодні єдиного дієвого механізму не існує. Судово-експертна діяльність є невід'ємною складовою процесу судочинства, тому будь-які зміни системи знайдуть своє відображення в роботі експерта як виконавця судової експертизи. До того ж алгоритм залучення конкретних учасників медіації також відсутній, що залишає відкритим питання дій судового експерта в цьому процесі.

У грудні 2019 р. на розгляд Верховної Ради України (далі — ВРУ) винесено проєкт Закону України № 3665 «Про медіацію»³, у якому визначено законодавче закріплення можливості проведення процедури медіації, яка полягатиме у добровільному позасудовому врегулюванні конфлікту шляхом переговорів між його сторонами за допомогою медіатора. Таку законодавчу ініціативу підтримали 219 народних депутатів ВРУ із необхідних 226, що відстрочило прийняття законопроєкту на невизначений термін. Рішення ВРУ викликало ажіотаж у ЗМІ⁴, посилений політичними аспектами дій новообраного уряду, який попередньо обіцяв законодавчо закріпити медіацію задля захисту суспільних інтересів. Так, медіація не набула законного

¹ Мемель Ф.-Й. Медіація в адміністративному судочинстві України. Про можливості впровадження медіації в рамках діючого Кодексу адміністративного судочинства України (КАСУ). URL: http://www.voas.gov.ua/upload/337_mediac2.pdf. (дата звернення: 16.06.2020).

² Угода про асоціацію між Україною, з однією стороною, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (зі змін та допов.): вчин. (у різних частинах) 21.03.2014 р. та 27.06.2014 р. № 984_011; ратифік. Законом України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/ed20151130 (дата звернення: 16.06.2020).

³ Про медіацію: ... URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=3665&skl=9 (дата звернення: 16.06.2020).

⁴ Парламент провалив голосування за законопроєкт про мирне вирішення конфліктів поза судом//ZMINA. Центр прав людини. 2019. 28 лют. URL: https://zmina.info/news/parlament_provaliv_golosuvannja_za_zakonoprojekt_pro_mediaciju (дата звернення: 16.06.2020).

права на провадження, але її популяризація та проходження певних процедур у ВРУ вочевидь набирає обертів розвитку цієї процедури як альтернативи до врегулювання спорів.

Виникає логічне питання щодо проблем і спірних аспектів, які пролонгують строки прийняття законопроекту. Запропоновано розподілити ці проблеми на загальні, адміністративно-центровані й технічні. Загальні проблеми зумовлено концептуальними проблемами провадження медіації, адміністративно-центровані — не передбачають можливостей розвитку альтернативних способів розв'язання спорів саме в адміністративному процесі, а технічні — це прогалини законопроекту з процедурних аспектів проведення медіації.

Однією із нагальних проблем є конституційно закріплене право державного службовця діяти в межах повноважень, що передбачені законами України. Тобто реалізувати принципи добровільності й ініціативності, передбачені механізмом медіації, службовці не мають змоги. Оскільки суд є однією зі сторін медіації (поки інше не передбачено законом), його ініціативність має чіткі межі та суперечить сутності медіації.

Іншою загальною проблемою є статусність медіатора й оплата його праці. Медіатором може бути громадський представник на безоплатній основі або приватна особа, що залучена судом (у такому разі роботу медіатора має оплачувати держава, що неможливо). Медіатором також може бути суддя або представник суду на стадії досудового розгляду справи, що взагалі не потребує додаткового фінансування, але суттєво перенавантажує суд. У будь-якому разі статус медіатора не є однозначним і потребує уточнень. Залучення судового експерта, ініційоване сторонами медіації, також не має мотивованої оплати й потребує додаткових процедурних роз'яснень, а це породжує ще більше питань щодо процесуального статусу судового експерта в медіації.

Зі свого боку, законопроект № 3665 пропонує іншу позицію щодо статусу медіатора і визначає його як спеціально підготовленого посередника, який здійснює діяльність з урегулювання конфліктів. Положення цього закону виключає участь суду, тим самим наділивши медіатора наглядовими повноваженнями.

До речі, згідно із законопроектом, учасники медіації дублюють учасників будь-якого судового процесу (зокрема, експертів), за винятком судді, що навряд значно зменшить вартість такого спору і протирічить основним принципам медіації, яка спрямована на розвантаження суду. Тобто в разі затвердження Закону України «Про медіацію» експерти будуть задіяні в процесі розв'язання спорів так само, як у звичайному судовому розгляді, але невизначеність статусу експерта, його оплати праці та повноважень осіб, які призначають експертизи в процесі альтернативного розв'язання спорів, залишає нагальні питання щодо впровадження медіації на державному рівні.

Адміністративно-центрованими проблемами можна вважати обмеженість можливості застосування процедури медіації в усіх адміністративних справах. Тривалий час адміністративні справи взагалі не належали до переліку процесів, у яких можна застосовувати медіацію. Зараз відбувається поступове переорієнтування щодо цього питання, хоча певна обмеженість залишається. Наприклад, медіацію не застосовують у справах між суб'єктами владних повноважень щодо реалізації їхньої компетенції у сфері управління.

Найважливішою проблемою медіації залишається відсутність належного правового регулювання. Оскільки проєкт Закону «Про медіацію» відхилено ВРУ та відправлено на доопрацювання в комітетах, єдиною можливістю для медіації в адміністративному розгляді є мирне врегулювання спорів, що може завершитися угодою між сторонами чи поверненням до суду для продовження розгляду справи.

Також виникає питання щодо виконання рішень, прийнятих сторонами із залученням медіатора. Таке правове рішення набуває форми цивільно-правової угоди, і в разі його невиконання застосовують способи захисту цивільних прав. Державний механізм починає діяти лише тоді, коли такі способи справді мали місце. З одного боку, цей аспект є позитивним через зменшення фінансового напруження, з іншого — негативним через відсутність форми впливу та гарантованості. Отже, можливість залучення до процесу медіації експерта за відсутності нормативних змін у процесуальному законодавстві зведено до мінімуму; судовий експерт надає висновок, що є доказом у суді та (певною мірою) гарантією об'єктивності дослідження проблемного питання.

Останньою групою проблем є технічні. Саме через них, як стверджують фахівці, прийняття законопроекту «Про медіацію» відтерміновано. Так, президентка Національної асоціації медіаторів України Д. Проценко¹ стверджує, що вік медіаторів у 30 років є невинувато високий: єдиний реєстр медіаторів, до якого матимуть доступ судді, породжує додаткові вимоги, а статус медіатора з підготовкою в 40 годин не є показником якості процесу врегулювання спору. Отже, для зменшення подальших ризиків застосування медіації необхідно більш виражено та докладно визначити кадрову підготовку медіатора, його статус у суді.

З огляду на зазначені проблеми впровадження медіації, можна дійти висновку, що процес мирного врегулювання спорів у позасудовому форматі не є забороненим, проте, пряма можливість медіації відсутня. Тобто для розвитку медіації необхідно здійснити законотворчі дії, що задовольнять потреби усіх сторін процесу та дадуть змогу запровадити медіацію на рівні чинної судової системи. До того ж, адміністративні правопорушення мають

¹ Парламент провалив голосування за законопроект ... URL: https://zmina.info/news/parlament_provaliv_golosuvannja_za_zakonoprojekt_pro_mediaciju (дата звернення: 16.06.2020).

певні специфічні ознаки через своїх учасників, але не мають бути обмеженими до мирного врегулювання спорів.

Такий альтернативний спосіб розв'язання конфліктів, як медіація, має значну кількість переваг, а саме: дає змогу збільшити показник задоволеності учасників (тим самим знизити оскарженість у судах), досягти у переговорному процесі збалансованих рішень, зменшити витратність конфлікту, скоротити строки розгляду справи.

Оскільки за наявної нормативно-правової бази медіація не може на законних умовах застосовуватись у вигляді альтернативного способу розв'язання конфлікту, тому найчастіше сторони розпочинають переговори лише за рекомендацією суду, а впровадження медіації поки розтягнуто у часі. Розв'язання проблемних питань значно наблизить процес медіації до бажаного рівня, тому запропоновано прийняти Закон «Про медіацію» повторно, але з певними виправленнями, які б передбачали перехідні положення впровадження медіації в режим роботи суду. Тобто для побудови дієвої системи медіації варто впроваджувати її поступово, поетапно. *Перший етап* — через обов'язковість участі медіатора у судовому процесі, що надає альтернативу на стадії досудового розгляду; *другий етап* — у разі позитивного досвіду вирішення справ за участі медіатора перейти на медіаторо орієнтовану систему з вибірковою участю судді, який виступає спостерігачем; *третій етап* — остаточний перехід до системи, що передбачає добровільний вибір учасниками альтернативи між медіацією та судом. У разі позитивного результату застосування медіації статус медіатора значно підвищиться, і він стане рівноправним учасником розв'язання конфлікту в адміністративному процесі.

Під час запровадження цих етапів варто процесуально окреслити дії учасників медіації (зокрема, експертів). Загальні вимоги до судового експерта визначено Законом України «Про судову експертизу», де не передбачено його участі в альтернативному розв'язанні спорів, хоча якщо сприймати медіацію як можливість проведення експертного дослідження, цей процес є допустимим, адже законодавство не містить протилежного. Тобто запровадження медіації обов'язково торкнеться експерта та викличе низку питань щодо його діяльності, роль експертного висновку в процесі альтернативного розв'язання спору також потребує роз'яснень.

Представлені етапи засновані на позитивній практиці провадження медіації за кордоном. Так, зарубіжна практика застосування механізму медіації¹ наголошує на необхідності розподілу дій сторін між урегулюванням

¹ Див., наприклад: Медіація в державах Європейського Союзу//Інформаційне агентство «Українське право». 2016. 26 черв. URL: https://ukrainepravo.com/international_law/european_union_law/mediatsiya-v-derzhavakh-evropeyskogo-soyuzu (дата звернення: 16.06.2020) ; de la Rosa C. G. Mediation in the administrative courts: difficulties for its effective implementation//*Revista general de derecho procesal*. 2018. URL: https://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=

спору в судовому порядку та позасудовому розгляді, і з огляду на це розмежовує процес на:

- приватну медіацію (цілком незалежна від судового розгляду, її застосовують без подальшого судового процесу);
- супутню судовому розгляду медіацію (ініційовану судом, але відбувається без подальшої участі суду в розв'язанні конфлікту);
- судове посередництво (проводиться під час судового розгляду й містить консультації та допомогу юрисконсультів і адвокатів, але виключає участь судді, наділеного правовими судовими повноваженнями).

Тобто зарубіжний досвід передбачає мінімальну участь суддів у медіації, яка спрямована на задоволення потреб сторін, а не на винесення одностороннього рішення суду. До того ж медіація як процес альтернативного врегулювання спорів за кордоном має рівноправний статус із судовим розглядом справи.

Висновки. Безумовно, етапи переходу на застосування альтернативного способу розв'язання конфліктів (медіацію) передбачають не лише прийняття Закону України «Про медіацію», а й зміни в усіх нормативно-правових актах, кодексах України, що регулюють судову систему загалом. Судово-експертна діяльність є невід'ємною частиною цієї системи, тому будь-які зміни вплинуть на експертну роботу. Запровадження зарубіжного досвіду повинно мати адаптивний характер, що враховуватиме актуальність українського сьогодення.

Варто зазначити, що медіація необхідна для суспільства передусім завдяки її здатності доходити компромісу як головної мети процесу врегулювання. З огляду на всі надані рекомендації з розв'язання спірних питань, часу для впровадження медіації необхідно багато. Отже, для України поступовий перехід є найбільш прийнятним варіантом. Медіація є важливим кроком до суспільно спрямованої системи захисту прав людини, вона відкриває варіанти для вільного й мирного способу розв'язання спорів, але найбільшою її перевагою є здатність самостійного врегулювання конфлікту його сторонами з урахуванням побажань кожної зі сторін. Хоча адміністративний процес є специфічним видом права (через своїх суб'єктів),

GeneralSearch&qid=1&SID=F5fwxB6qxBsnoiGif4Q&page=1&doc=1 (дата звернення: 16.06.2020) ; Bousta R. Mediación administrativa en derecho comparado: Perspectivas y prospectivas//*IDP. Revista de Internet, Derecho y Política*. 2019. Sept. № 29. DOI: 10.7238/idp.v0i29.3212 (дата звернення: 16.06.2020) ; de Graaf K. J., Marseille A. T., Tolsma H. D. Mediation in Administrative Proceedings: A Comparative Perspective//*Alternative Dispute Resolution in European Administrative Law*. 2014. С. 589—605. URL: https://www.rug.nl/research/portal/files/14920995/ADR_in_European_Administrative_Law_De_Graaf_Marseille_Tolsma.pdf (дата звернення: 16.06.2020) ; Vučetić D. Is mediation viable in administrative matters?//*Law and Politics*. 2016. № 4. Vol. 14. P. 495—504. DOI: 10.22190/FULP1604495V (дата звернення: 16.06.2020).

запровадження медіації надасть нових можливостей країні, а кожному охочому — право альтернативного вибору способів захисту власних інтересів.

References

- Bousta, R. (2019). Administrative mediation in comparative law: Perspectives and prospects. *IDP-internet law and politics*. DOI: 10.7238/idp.v0i29.3212 (data zvernennia: 16.06.2020) ;
- Bozhenko, N. V. (2017). Mediatsiia yak odyn iz zasobiv vrehuliuvannia administrativnykh sporiv: teoretyko-istorychnyi aspekt. *Pravo.ua*. №. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pravo_2017_1_19 (data zvernennia: 16.06.2020) [in Ukrainian].
- De Graaf, K. J., Marseille, A. T., Tolsma, H. D. (2014). *Mediation in Administrative Proceedings: A Comparative Perspective*. Alternative Dispute Resolution in European Administrative Law. URL: https://www.rug.nl/research/portal/files/14920995/ADR_in_European_Administrative_Law_De_Graaf_Marseille_Tolsma.pdf (data zvernennia: 16.06.2020) ;
- De la Rosa, C. G. (2018). *Mediation in the administrative courts: difficulties for its effective implementation*. Revista general de derecho procesal. URL: https://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=General-Search&qid=1&SID=F5fwxB6qxBsnoiGif4Q&page=1&doc=1 (data zvernennia: 16.06.2020)
- Korinnyi, S. O. (2019). *Vprovadzhennia mediatsii v administrativnyi protses Ukrainy*. (Abstract of candidates thesis: 12.00.07). Uzhhorod [in Ukrainian].
- Mediatsiia v derzhavakh Yevropeiskoho Soiuzu (2016). Informatsiine ahentstvo «Ukrainske pravo». URL: https://ukrainepravo.com/international_law/european_union_law/mediatsiya-v-derzhavakh-evropeyskogo-soyuzu (data zvernennia: 16.06.2020) [in Ukrainian].
- Memel, F.-Y. *Mediatsiia v administrativnomu sudochynstvi Ukrainy*. Pro mozhlyvosti vprovadzhennia mediatsii v ramkakh diiuchoho Kodeksu administrativnogo sudochynstva Ukrainy (KASU). URL: http://www.voas.gov.ua/upload/337_mediac2.pdf. (data zvernennia: 16.06.2020) [in Ukrainian].
- Parlament provalyv holosuvannia za zakonoproekt pro myrne vyrishennia konfliktiv poza sudom. (2019). ZMINA. Tsentr prav liudyny. URL: https://zmina.info/news/parlament_provaliv_golosuvannjia_za_zakonoprojekt_pro_mediacijiu (data zvernennia: 16.06.2020) [in Ukrainian].
- Pro mediatsiiu: projekt Zakonu Ukrainy vid 17.12.2015 r. № 3665. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=3665&skl=9 (data zvernennia: 16.06.2020) [in Ukrainian].
- Shynkar, T. I. (2016). Zarubizhnyi dosvid pravovoho zabezpechennia mediatsii ta mozhlyvist yoho vykorystannia v Ukraini. *Nashe pravo*. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2016_2_11 (data zvernennia: 16.06.2020) [in Ukrainian].
- Sydielnikov, O. D. (2017). *Instytut prymyrennia storin v administrativnomu sudochynstvi*. (Abstract of candidates thesis: 12.00.07). Kharkiv [in Ukrainian].
- Sydorenko, D. (2018). Mediatsiia v administrativnomu protsesi: v chomu problema? *Iurydychna Hazeta online*. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/events/mediaciya-v-administrativnomu-procesi-v-chomu-problema.html> (data zvernennia: 16.06.2020) [in Ukrainian].

Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiieu storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony (zi zminamy ta dopovnenniamy): vchyn. (u riznykh chastynakh) 21.03.2014 r. ta 27.06.2014 r. № 984_011; ratyfik. Zakonom Ukrainy vid 16.09.2014 r. № 1678-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/ed20151130 (data zvernennia: 16.06.2020) [in Ukrainian].

Vučetić, D. (2016). Is mediation viable in administrative matters? *Law and Politics*. № 4. Vol. 14. DOI: 10.22190/FULP1604495V (data zvernennia: 16.06.2020).

Д. А. Давиденко

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ МЕДИАЦИИ В АДМИНИСТРАТИВНОМ ПРОЦЕССЕ УКРАИНЫ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА СУДЕБНО-ЭКСПЕРТНУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

В статье рассмотрены основные направления развития процедуры медиации в Украине в соответствии с действующим законодательством и её перспективы в административном процессе. Охарактеризованы существующее положение медиации в Украине и опыт предыдущего внедрения данной процедуры. Исследованы труды отечественных учёных, выделены пути становления медиации как категории правовых отношений. Определён статус медиатора в настоящее время, в том числе рассмотрен законопроект «О медиации» и его основные положения. Исследованы спорные аспекты существующего законодательства, а именно проблемы внедрения медиации и возможные направления совершенствования проекта Закона Украины «О медиации».

Определён перечень проблем введения медиации в административный процесс, который предложено разделить на три группы: общие, административно ориентированные, технические. Общие проблемы обусловлены концептуальными проблемами внедрения медиации, административно ориентированные не предусматривают возможности развития альтернативных способов разрешения споров именно в административном процессе, а технические — это пробелы законодательства, касающиеся процедурных аспектов медиации. Также даны рекомендации о способах преодоления этих проблем, которые будут способствовать постепенному переходу к медиации как альтернативному способу разрешения споров. В качестве основной рекомендации предложено поэтапное внедрение Закона Украины «О медиации».

Переход на следующий этап предполагает уменьшение участия суда в процедурах медиации и дальнейшее её выделение в самостоятельно действующую систему альтернативного разрешения споров. Рассмотрен зарубежный опыт медиации, который учитывается в современной практике мирного урегулирования споров и подтверждает необходимость внедрения предложенных рекомендаций.

Ключевые слова: медиация, административный процесс, альтернативный способ урегулирования конфликта, спор, медиатор, судья, внесудебное рассмотрение, судебно-экспертная деятельность.

D. Davydenko

**PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF MEDIATION
IN THE ADMINISTRATIVE PROCESS OF UKRAINE
AND ITS INFLUENCE ON FORENSIC ACTIVITY**

The article considers the main directions for the development of mediation procedure in Ukraine in accordance with the current legislation and its development prospects in administrative law. The current state of mediation in Ukraine and the experience of previous implementation of this procedure were outlined. Scientific papers of domestic scientists were studied, independent ways of mediation development as a category of legal relations were identified. Currently, the status of a mediator is determined, including the Draft Law: "On mediation" and its basic provisions are considered. Disputed aspects of the current legislation, namely problems of introduction of mediation and possible ways for improving the Draft Law of Ukraine: "On mediation" were analyzed. The list of problems for introducing mediation into administrative law were defined, which is suggested to be divided into three groups: general, administratively oriented, technical. Common problems are conditioned by conceptual problems of mediation introduction, administratively oriented: provide impossibility of the development of alternative ways for solving disputes in administrative law, and technical: gaps in legislation concerning procedural aspects of carrying out mediation. Recommendations are also given on ways to overcome these problems, which will facilitate a gradual transition to mediation as an alternative way of settling disputes. As the main recommendation phased implementation of the Law of Ukraine: "On mediation" is suggested. Transition to each stage involves reducing court involvement in mediation procedures and further allocating it in independent system of alternative dispute resolution. Foreign experience of mediation was considered which is taken into account in the current practice of disputes peaceful settlement and confirms the need to implement the proposed recommendations.

Keywords: mediation, administrative law, alternative way of conflict resolution, dispute, mediator, judge, out-of-court consideration.

Надійшла до редколегії 17.06.2020

Давиденко Д. О. Перспективи розвитку медіації в адміністративному процесі України та її вплив на судово-експертну діяльність. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики* : зб. наук. пр. / редкол.: О. М. Ключев, В. Ю. Шепітько та ін. Харків : Право, 2020. Вип. 22. С. 250—259. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2020.19>.